

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України
про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності
за порушення вимог особливого правового режиму – воєнного стану, що
вводиться в Україні або в окремих її місцевостях»
*(реєстр. № 13633 від 15.08.2025)**

Анотація. В інформаційній довідці розглянуто питання запровадження адміністративної відповідальності за порушення правил перебування громадян у населених пунктах, з яких проводиться загальна обов'язкова евакуація та комендантської години, а також реалізації повноважень поліції у забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану в контексті законопроекту реєстр. № 13633 від 15.08.2025 (далі – законопроект).

Ключові слова: адміністративна відповідальність, воєнний стан, евакуація, громадський порядок, комендантська година, штраф.

Вступна частина.

Збройна агресія російської федерації проти України створила передумови термінового реагування держави шляхом введення воєнного стану з метою забезпечення національної безпеки, збереження суверенітету, територіальної цілісності держави.

Згідно із положеннями частини першої статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» військове командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів АРК, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану.

Відповідно до вимог чинного законодавства воєнний стан було введено указом Президента України №64/2022 від 24.02.2022 р. та запроваджено тимчасові обмеження прав і законних інтересів фізичних та юридичних зокрема щодо спеціального режиму світломаскування, заборони перебування в певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень тощо.

Метою законопроекту є посилення адміністративної відповідальності за порушення вимог особливого правового режиму – воєнного стану, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях, посилення забезпечення громадського (публічного) порядку під час дії воєнного стану.

Проектом пропонуються зміни до статей 184, 222, 258, 262 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі–КУпАП) та запровадження адміністративної відповідальності за порушення вимог особливого правового режиму – воєнного стану, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях, зокрема у випадку в'їзду (входу), перебування

громадян в населених пунктах, з яких проводиться загальна обов'язкова евакуація за відсутності спеціально виданих перепусток або посвідчень; порушення комендантської години (стаття 210-2 КУпАП).

Основна частина. Визнаючи необхідність удосконалення підстав адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, що посягають на встановлений порядок управління, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Порядок здійснення заходів під час запровадження комендантської години в окремих місцевостях, де введено воєнний стан, затверджений постановою Кабінету Міністрів України «Питання запровадження та здійснення деяких заходів правового режиму воєнного стану» від 08 липня 2020 року № 573 (далі – Порядок), передбачає, що на території, де запроваджено комендантську годину, забороняється перебування у визначений період доби на вулицях та в інших громадських місцях осіб без виданих перепусток, а також рух транспортних засобів. Відповідно до пункту 4 цього Порядку запровадження комендантської години здійснюється лише за наявності реальної загрози життю і безпеці осіб, інтересам суспільства або держави, а також для забезпечення громадського порядку.

Наявна судова практика демонструє настання для фізичної особи-порушника комендантської години наслідків у вигляді притягнення до адміністративної відповідальності за статтею 185 КУпАП («Злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця»).

Щодо в'їзду (входу), перебування громадян в населених пунктах, з яких проводиться загальна обов'язкова евакуація, за відсутності спеціально виданих перепусток або посвідчень, перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів в умовах воєнного стану, то ці питання певної мірою унормовані постановами Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан» від 29 грудня 2021 року № 1455 та «Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану» від 29 грудня 2021 року № 1456. Проте вказаними нормативно-правовими актами питання притягнення до відповідальності за відмову від загальної обов'язкової евакуації населення не передбачено. На сьогодні проблема евакуації, особливо дітей, ускладнена тим, що багато батьків і опікунів чинять опір таким діям, часто через недовіру до влади або небажання залишати свої домівки. Організаційно-правовий механізм примусової евакуації, тобто вивезення дітей з лінії фронту без згоди їхніх батьків, було запроваджено на підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 07 березня 2023 року № 209. За

відмову від евакуації дитини особа може бути притягнена до адміністративної відповідальності за статтею 184 КУпАП.

Адміністративна відповідальність за порушення комендантської години та перебування в населених пунктах, з яких проводиться загальна обов'язкова евакуація за відсутності спеціально виданих перепусток або посвідчень, потребує законодавчої конкретизації об'єктивних ознак складу правопорушення, передбаченого статтею 210-2 КУпАП.

Так, за усталеною практикою конструювання норм законодавства про адміністративні правопорушення основним критерієм поділу статті на частини є рівень суспільної шкідливості вчинюваного діяння. Натомість, аналіз частин першої та третьої пропонованої статті 210-2 КУпАП свідчить про те, що передбачені у ній протиправні діяння за рівнем суспільної шкідливості майже не відрізняються одне від одного. З метою повноти правового регулювання вбачається за доцільне згрупувати в одній частині перелік найбільш поширених порушень заходів правового режиму воєнного стану, зокрема: порушення комендантської години, рух транспортних засобів без спеціально виданих перепусток або посвідчень, порушення спеціального режиму світломаскування під час дії воєнного стану, тощо, вказавши при цьому на «інші порушення, передбачені законодавством».

З огляду на відсутність офіційної статистики правопорушень, відповідальність за які пропонується передбачити статтею 210-2 КУпАП, викликає сумнів доцільність закріплення кваліфікуючих ознак складу (ті самі дії, вчинені повторно протягом року після застосування заходів адміністративного стягнення) у частинах другій, четвертій статті 210-2 КУпАП, оскільки оцінити ефективність адміністративної відповідальності за вказане правопорушення, вчинене без кваліфікуючих ознак, та визначити, як часто саме це правопорушення за наявності законодавчо встановленої відповідальності буде вчинюватись повторно, неможливо.

Відповідно до пункту 2 статті 35 КУпАП повторно протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, є обставиною, що обтяжує відповідальність за адміністративне правопорушення та впливає на розмір і вид застосовуваних стягнень.

Висновок. У рамках удосконалення основних засад державної політики у сфері забезпечення громадської безпеки та публічного порядку в умовах війни чинний КУпАП потребує комплексного підходу до визначення підстав адміністративної відповідальності за порушення заходів правового режиму воєнного стану.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*